

جمهوری اسلامی ایران

وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشتی

ضوابط و مقررات بهداشت محیط مراکز دندانپزشکی

مرکز سلامت محیط و کار

اداره بهداشت مراکز درمانی، ایمنی پرتوها و پسماندها

دی ۱۳۹۱

ضوابط و مقررات بهداشت محیط مراکز دندانپزشکی

مطابق بندهای ۲ و ۱۶ ماده ۱ قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی مصوب ۱۳۶۷/۳/۳ مجلس شورای اسلامی و ماده ۷ ضوابط بهداشت محیط مصوب ۱۳۷۱/۴/۲۴ هیئت محترم وزیران، و با عنایت به دستورالعمل اجرایی کنترل عفونت در دندانپزشکی، ضوابط و مقررات بهداشت محیط درمانگاه دندانپزشکی به شرح ذیل می باشد:

فصل اول - تعاریف

- ماده ۱. ۱. مطب یا درمانگاه دندانپزشکی به محلی اطلاق می شود که به منظور ارائه خدمات تشخیصی، درمانی و پیشگیری از بیماریهای دهان و دندان، توسط دندانپزشکان (عمومی و متخصص) بر اساس مقررات و ضوابط وزارت بهداشت دایر می گردد و مجاز به ارائه خدمات دندانپزشکی در چهارچوب مقررات و ضوابط وزارت بهداشت می باشند.
- تبصره مرکز دندانسازی تجربی که دارای مجوز فعالیت معتبر از دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی مربوطه می باشند، مشمول این ضوابط می باشند.
- ماده ۲. ۲. مسئول مطب یا درمانگاه دندانپزشکی، دندانپزشکان عمومی یا متخصصی می باشند که دارای پروانه مطب معتبر باشند.*
- تبصره مسئول فنی مطب یا درمانگاه دندانپزشکی بایستی دارای پروانه بهره برداری معتبر از دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی مربوطه باشد.**
- ماده ۳. ۳. در این ضوابط به اختصار وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی (وزارت) اطلاق می گردد.

فصل دوم - بهداشت فردی

- ماده ۴. ۴. کلیه کارکنان مطب یا درمانگاه دندانپزشکی موظفند بهداشت فردی و نظافت عمومی محل کار خود را رعایت نمایند.
- ماده ۵. ۵. کلیه کارکنان مطب یا درمانگاه دندانپزشکی موظفند از تجهیزات حفاظت شخصی استفاده نمایند.
- تبصره سوابق مربوط به انجام واکسیناسیون و تیتراژ آنتی بادی کلیه کادر خدماتی و درمانی جهت کنترل ناظرین اجرای این ضوابط می بایست در دسترس باشد.
- ماده ۶. ۶. به منظور ایمن سازی (کلیه کادر خدماتی و درمانی) موظف به انجام واکسیناسیون هپاتیت B می باشند.
- ماده ۷. ۷. افرادی که وظیفه انجام نظافت عمومی مطب یا درمانگاه دندانپزشکی را به عهده دارند می بایست دوره ویژه بهداشت عمومی را در آموزشگاه های بهداشت اصناف دارای مجوز از معاونت بهداشتی دانشگاه های علوم پزشکی گذارنده و گواهینامه معتبر داشته باشند.

- ماده ۸. مطب یا درمانگاه دندانپزشکی که دارای آبدارچی می باشند، موظف به اخذ کارت بهداشت و گواهینامه دوره ویژه بهداشت عمومی از آموزشگاه های بهداشت اصناف دارای مجوز از معاونت بهداشتی دانشگاه های علوم پزشکی می باشند.
- تبصره استفاده از آبدارچی جهت امور مربوط به نظافت و پسماند ممنوع است.**
- ماده ۹. کلیه کلیه کادر خدماتی و درمانی، در هنگام کار، موظف به استفاده از روپوش، دستکش، ماسک و عینک می باشند.
- تبصره ۱ روپوش می بایست تا روی زانو، یقه گرد و قابل بسته شدن، با رنگ روشن بوده و آستین آن بلند و تا روی ساعد را بپوشاند.
- تبصره ۲ جنس دستکش بر اساس نوع فعالیت به شرح ذیل تعیین می گردد:
- ۱-۲ در هنگام معاینه، دستکش معاینه
- ۲-۲ در هنگام درمان، دستکش لاتکس یا وینیل
- ۳-۲ در هنگام جراحی، دستکش لاتکس استریل
- ۴-۲ در هنگام شستشوی وسایل، دستکش لاستیکی
- تبصره ۳ ماسک های مورد استفاده می بایست دارای تاییدیه های مربوطه از وزارت باشند.
- تبصره ۴ عینک یا شیلد باید دارای حالت تطابق پذیر بوده و جهت کارایی بیشتر قابلیت ضد بخار داشته باشد.
- تبصره ۵ در فرایند پذیرش، معاینه و درمان هر بیمار می بایست از دستکش یکبار مصرف استفاده شود.
- ماده ۱۰. قانون ممنوعیت استعمال دخانیات باید در مطب یا درمانگاه دندانپزشکی رعایت گردد.
- ماده ۱۱. در مطب یا درمانگاه دندانپزشکی که از دستگاههای گرافی یا اتاق رادیو لوژی جهت رادیو گرافی استفاده می کنند رعایت قانون و آیین نامه حفاظت در برابر اشعه الزامی است.

فصل سوم- شرایط ساختمانی، وسایل و ابزار کار

- ماده ۱۲. نقشه مطب یا درمانگاه دندانپزشکی باید به تایید معاونت بهداشتی برسد.
- ماده ۱۳. فضاهای مورد نیاز و شرایط عمومی مطب یا درمانگاه دندانپزشکی مطابق با ضوابط مربوطه می باشد. * و * * * * *
- تبصره ۱ ساکشن و کمپرسور می بایست مرکزی و خارج از اتاق های درمان، استریل، سالن انتظار و سرویس های بهداشتی باشد.
- تبصره ۲ داشتن فور یا اتوکلاو جهت استریلیزاسیون وسایل و تجهیزات الزامی است.
- تبصره ۳ درمانگاه دندانپزشکی باید دارای اتاق استریلیزاسیون مجهز به سینک شستشو، کابینت، محل استقرار اتوکلاو، فور، اولتراسونیک، کلینر و میز پکینگ (بسته بندی)، قفسه های نگهداری بسته ها و تجهیزات استریل باشد.

- ماده ۱۴. آب مصرفی مطب باید از شبکه عمومی آب آشامیدنی شهر/روستا مورد تایید مقامات بهداشتی تامین و در مناطقی که فاقد شبکه عمومی می باشند از شبکه خصوصی آب با رعایت استاندارد های آب آشامیدنی کشور استفاده شود.
- تبصره در مناطقی که کمبود آب فصلی و یا قطع موقت آب در بعضی از ساعات روز وجود دارد، حتی الامکان منبع ذخیره آب با شرایط بهداشتی در بالاترین نقطه ساختمان درمانگاه دندانپزشکی پیش بینی گردد.
- ماده ۱۵. ساختمان درمانگاه دندانپزشکی باید دارای لوله کشی آب سرد و گرم باشد.
- ماده ۱۶. دفع فاضلاب درمانگاه دندانپزشکی بایستی به طریق بهداشتی صورت پذیرفته و مورد تایید مقامات بهداشتی باشد.
- تبصره فاضلاب خروجی از مطب یا درمانگاه دندانپزشکی بایستی فاقد آمالگام و جیوه بوده و نصب سیستم جداکننده جیوه و آمالگام اجباری است.
- ماده ۱۷. کلیه اتاق های درمانگاه دندانپزشکی بایستی دارای دستشویی از نوع چینی و بدون پایه بوده و فاضلاب آنها به طریق بهداشتی دفع گردد. شیر آب از نوع پدالی، آرنجی و یا اتوماتیک باشد. دستشویی ها بایستی مجهز به آب سرد و گرم و حوله کاغذی باشد.
- ماده ۱۸. نور کافی در محل مطابق با استانداردهای تعیین شده وجود داشته باشد.
- تبصره شدت روشنایی محل کار باید ۲۰۰ تا ۳۰۰ لوکس باشد.
- ماده ۱۹. تهویه باید به نحوی صورت گیرد که همیشه هوای داخل مرکز سالم، تازه، کافی و عاری از بو باشد.
- تبصره اتاق استریلیزاسیون بایستی مجهز به تهویه جداگانه باشد.
- ماده ۲۰. سیستم سرمایش و گرمایش باید به گونه ای ایجاد شود که ضمن فراهم کردن برودت و حررات کافی، از آلودگی هوای داخل ساختمان جلوگیری شود.
- ماده ۲۱. برای اطفای حریق، حداقل در هر ۵۰ متر مربع یک کپسول ۴ کیلوگرمی در محل وجود داشته باشد.
- ماده ۲۲. سیم کشی برق مطب یا درمانگاه دندانپزشکی بر اساس اصول فنی و با رعایت نکات ایمنی و از داخل کار باشد.
- ماده ۲۳. درب ها و پنجره ها باید سالم و درب و پنجره های باز شو مجهز به توری سیمی ضد زنگ باشد.
- ماده ۲۴. تمهیدات لازم برای جلوگیری از ورود، رشد و نمو حشرات در درمانگاه دندانپزشکی به عمل آید.
- ماده ۲۵. دیوار و سقف کلیه اتاق ها، سالن ها، راهروها، انبارها و... بایستی سالم، بدون شکستگی و درز باشد.
- تبصره ۱ دیوارها اتاقهای معاینه و درمان تا ارتفاع ۱/۲۰ متر از کف؛ سنگ، کاشی و یا سرامیک بوده و بقیه دیوار و سقف به رنگ روغنی روشن قابل شستشو رنگ آمیزی شده باشد.
- تبصره ۲ دیوار سرویس های بهداشتی، اتاق استریلیزاسیون و آبدارخانه تا زیر سقف کاشی کاری یا سنگ کاری یا سایر مصالح مشابه و بدون درز و شکاف باشد.

- تبصره ۳ دیوار سایر قسمت‌های ساختمان بایستی سالم، با دوام، قابل شستشو، بدون درز و شکاف تمیز و دارای قرنیز به ارتفاع حداقل ۱۰ سانتی متر و مابقی به رنگ روغنی روشن قابل شستشو رنگ آمیزی شده باشد.
- تبصره ۴ استفاده از سایر مصالح در بهسازی دیوارها و سقف مشروط به تایید مقامات بهداشتی و رعایت ضوابط بهداشتی بلامانع می باشد.
- تبصره ۵ سقف کلیه قسمت های ساختمان بایستی سالم، بدون ترک خوردگی به رنگ روشن باشد.
- تبصره ۶ سقف اتاق معاینه بایستی قابل شستشو باشد.
- ماده ۲۶ کف کلیه قسمت های ساختمان بایستی سالم، بادوام، قابل شستشو، غیر قابل نفوذ به آب، بدون ترک خوردگی به رنگ روشن و از جنس مقاوم و بدون خلل و فرج و قابل گندزدایی بوده و دارای شیب مناسب به طرف کف شوی فاضلاب رو باشد.
- ماده ۲۷ شستشو، گندزدایی، بسته‌بندی، استریلیزاسیون و نگهداری وسایل استریل شده می بایست با رعایت اصول بهداشتی و ایمنی انجام شود.
- تبصره وجود مستندات استریلیزاسیون و کنترل کیفی دستگاه به مدت یکسال الزامی است.
- ماده ۲۸ آبدارخانه باید دارای شرایط بهداشتی مندرج در مقررات بهداشتی ماده ۱۳ قانون مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی باشد.***
- ماده ۲۹ دستشویی و توالت (حداقل یک دستگاه برای مطب و دو دستگاه برای درمانگاه دندانپزشکی به تفکیک زن و مرد) با رعایت ضوابط بهداشتی وجود داشته باشد.
- تبصره ۱ برای درمانگاه دندانپزشکی وجود دستشویی و توالت مجزا برای پرسنل و بیماران الزامی است.
- تبصره ۲ حداقل یک سرویس بهداشتی برای معلولین در درمانگاه دندانپزشکی (با قابلیت ورود صندلی چرخدار و تعبیه‌ی دستشویی معلول و توالت فرنگی در آن) در نظر گرفته شود.
- تبصره ۳ وجود صابون مایع در کنار دستشویی الزامی است.
- تبصره ۴ توالت باید مجهز به فلاش تانک برای شستشو باشد.
- تبصره ۵ نصب دستگیره حمایتی به دیوار توالت‌های مورد استفاده بیماران الزامی است.
- تبصره ۶ توالت‌ها باید مجهز به هواکش برقی متصل به فضای باز یا حیاط خلوت باشند.
- ماده ۳۰ اتاقک تی شور باید حداقل ۱.۵ متر مربع و کف مقاوم قابل شستشو، کاشی کاری یا سرامیک یا سایر مصالح مشابه تا زیر سقف، مجهز به شیر مخلوط آب سرد و گرم و تی آویز و حوضچه با عمق ۶۰ سانتی متر و دارای کف شوی فاضلاب رو، تهویه مجزا، و قفسه مواد گندزدا و پاک کننده باشد.
- تبصره در صورت استفاده از تی شوی قابل حمل، محل مناسبی برای نگه داری و تخلیه آن وجود داشته باشد.
- ماده ۳۱ وجود مواد گندزدایی مناسب دارای تاییدیه های بهداشتی جهت گندزدایی سطوح و تجهیزات الزامی است و کلیه قسمت ها به طور مرتب نظافت و در موارد ضروری محل های آلوده بایستی گندزدایی شود.

- تبصره محلولهای گندزدا بایستی دور از نور و در مکان با دمای مناسب نگهداری شوند.
- ماده ۳۲. ابزارها و تجهیزات مورد استفاده در مطب یا درمانگاه دندانپزشکی که نیاز به گند زدایی یا سترون کردن دارند، بایستی به طور مرتب بعد از هر بار استفاده از خون و ترشحات پاک شوند و سپس گندزدایی یا سترون شوند.
- ماده ۳۳. استفاده از وسایل یکبار مصرف با توجه به نوع خدمات برای هر بیمار الزامی است و باید پس از استفاده به طریق بهداشتی دفع گردد.
- ماده ۳۴. در صورت وجود پاراوان، بایستی سالم و از جنس قابل شستشو باشد.
- ماده ۳۵. وجود رختکن و جایگاه محفوظ مناسب به منظور حفظ و نگهداری لباس پرسنل الزامی است.
- ماده ۳۶. صندلی ها و مبل های اتاق ها بدون درز و پارگی، تمیز و با روکش غیر پارچه ای و قابل شستشو باشد
- ماده ۳۷. میزها و قفسه ها بایستی سالم تمیز و رنگ آمیزی شده باشد.

فصل چهارم - سایر مقررات

- ماده ۳۸. رعایت کامل بخش نامه های صادره از مرکز سلامت محیط و کار الزامی است.
- ماده ۳۹. رعایت دستورالعمل کنترل عفونت الزامی است.
- تبصره مسئولیت نظارت بر حسن اجرای این ضوابط با معاونت بهداشتی دانشکده/دانشگاه های علوم پزشکی می باشد.
- ماده ۴۰. وجود یک نفر کاردان/کارشناس بهداشت محیط بصورت تمام وقت یا پاره وقت جهت نظارت بر وضعیت بهداشتی درمانگاه دندانپزشکی الزامی است.
- ماده ۴۱. رعایت این ضوابط برای کلیه کادر درمانی اعم از دندانپزشک، پرستار دندانپزشکی، دستیار دندانپزشکی، بهداشت کاران دهان و دندان، تکنسین های لابراتورهای دندانپزشکی و دندانسازان تجربی الزامی می باشد.
- ماده ۴۲. پسماندهای پزشکی ویژه مطابق با ضوابط و روشهای های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته، مصوبه شماره ۱۵۸۷۱/ت/۳۸۴۵۹ ک مورخ ۸/۲/۸۷ کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست مدیریت شود.***
- ماده ۴۳. تفکیک انواع مختلف پسماندهای پزشکی بر حسب چهار دسته اصلی (عادی - عفونی - تیز و برنده و شیمیایی - دارویی) از یکدیگر ضروری است.
- ماده ۴۴. در صورت مخلوط شدن پسماندهای عادی با یکی از پسماندهای عفونی، شیمیایی، رادیو اکتیو و نظایر آن ، خارج کردن آن ممنوع است.
- ماده ۴۵. بسته بندی پسماند پزشکی ویژه باید به گونه ای صورت پذیرد که امکان هیچ گونه نشت ، سوراخ شدن و پاره شدن را نداشته باشد.

ماده ۴۶. کلیه مطب های و درمانگاه دندانپزشکی موظفند در مبداء تولید پسماندهای عادی و پسماندهای پزشکی ویژه (از قبیل پسماندهای عفونی، تیز و برنده و شیمیایی) را با رعایت ضوابط و روش های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته جمع آوری تفکیک و بسته بندی نمایند.

ماده ۴۷. پسماند های تفکیک شده باید در ظروف و کیسه هایی به شرح جدول زیر نگهداری شوند:

ردیف	نوع پسماند	نوع ظرف	رنگ ظرف	برچسب
۱	عفونی	کیسه پلاستیکی مقاوم	زرد	عفونی
۲	تیز و برنده	Safety Box	زرد با درب قرمز	تیز و برنده- دارای خطر زیستی
۳	شیمیایی و دارویی	کیسه پلاستیکی مقاوم	سفید یا قهوه ای	شیمیایی دارویی
۴	پسماند عادی	کیسه پلاستیکی مقاوم	سیاه	عادی

ماده ۴۸. پسماندهای پزشکی پس از جمع آوری در ظروف و کیسه های مناسب برای نگهداری و حمل باید در داخل سطل یا رنگ های مشخص قرار داده شوند. این سطل ها در صورتی که قابل استفاده مجدد باشند باید پس از هر بار خالی شدن شسته و ضد عفونی شوند.

تبصره گذاشتن درپوش سرنگ (recab) و جداکردن سوزن از سرنگ ممنوع می باشد.

ماده ۴۹. زباله دان باید به تعداد کافی از جنس مقاوم قابل شستشو و ضد عفونی کردن و ضد زنگ با در پوش و پدال و کیسه مناسب در مطب وجود داشته باشد.

ماده ۵۰. کلیه کیسه های محتوی پسماند و SAFETY BOXES(S.B) باید مطابق شرایط زیر برچسب گذاری شوند:

۱- نام، نشانی و شماره تماس تولید کننده

۲- نوع پسماند

۳- تاریخ تولید و جمع آوری

۴- تاریخ تحویل

۵- نوع ماده شیمیایی

۶- تاریخ بی خطر سازی

ماده ۵۱. وقتی ۳/۴ کیسه های و SAFETY BOXES(S.B) محتوی پسماند پزشکی ویژه پر شد باید پس از بستن، آنها را جمع آوری نمود.

ماده ۵۲. محل نگه داری پسماندهای باید داخل مطب یا درمانگاه دندانپزشکی بوده و دارای شرایط حفاظتی و بهداشتی مطلوب باشد.

ماده ۵۳. فرایند بی خطر سازی باید در چهارچوب ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی ویژه انجام شود.

- تبصره مسول فنی مطب یا درمانگاه دندانپزشکی می تواند یکی از سه روش به بی خطر سازی پسماندهای عفونی اقدام نماید و قرارداد مربوطه هنگام مراجعه بازرسین ارائه گردد:
- ۱- بی خطر سازی در محل تولید
  - ۲- انتقال به سایت بی خطر سازی
  - ۳- انتقال به بیمارستان های مجاور دارای سیستم بی خطر سازی
- ماده ۵۴. تمهیدات لازم برای مواقع اضطراری از جمله خروجی های اضطراری مطابق با ضوابط در نظر گرفته شود.
- ماده ۵۵. راه پله ها و تراسها باید دارای نرده حفاظتی باشند.
- ماده ۵۶. **برای سهولت رفت و آمد معلولین و جانبازان وجود رمپ در مطب و درمانگاه دندانپزشکی الزامی است.**

فصل پنجم - تخلفات

- ماده ۵۷. هر موسس مطب یا درمانگاه دندانپزشکی موظف است منطق با مفاد این ضوابط اقدام و با کارشناسان دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی مربوطه همکاری لازم را داشته باشد.
- ماده ۵۸. در صورت عدم تطابق شرایط مطب یا درمانگاه دندانپزشکی با هر کدام از مقررات، اقدامات اصلاحی ظرف مدت سه ماه پس از بازدید کارشناسان دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی مربوطه باید انجام پذیرد.
- ماده ۵۹. چنانچه ضوابط تعیین شده در این ضوابطپس از بازدید کارشناسان دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی مربوطه و انقضای موعد مقرر قید شده در ماده ۵۱ رعایت نگردد به ترتیب زیر رفتار خواهد شد.
- الف: تذکر کتبی با قید موضوع در صورت جلسه بازرسی محل، توسط کارشناسان دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی مربوطه و تعیین زمان یک ماهه برای انجام اصلاحات.
- ب: پیگیری تخلف مربوط به شرایط بهداشت محیط، طبق ماده ۳۹ تعزیرات حکومتی*****
- ج: پیگیری تخلف مربوط به تهدید علیه بهداشت عمومی، طبق قانون ۶۸۸ مجازات اسلامی*****
- د: پیگیری تخلف مربوط به پسماندهای پزشکی، طبق قانون مدیریت اجرایی پسماندها
- در صورت تکرار و عدم توجه به تذکرات کتبی چنانچه اعمال انجام شده در قالب قانون تعزیرات حکومتی (در امور بهداشتی و درمانی) مصوب سال ۱۳۶۷ مجمع تشخیص مصلحت نظام باشد موضوع به کمیسیون ماده ۱۱ قانون یاد شده و در سایر موارد به محاکم ذیصلاح قانونی احاله خواهد شد.**

این ضوابط در ۵ فصل، ۵۹ ماده و ۳۴ تبصره در تاریخ ۱۳۹۰/۶/۳۱ به تصویب وزیر بهداشت درمان و آموزش پزشکی رسید و لازم الاجرا می باشد.

دکتر مرضیه وحید دستجردی

وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

* ضوابط تاسیس مطب

** ضوابط تاسیس درمانگاه

*** ضوابط ماده ۱۳ قانون مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی

**** ضوابط و روشهای های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته

***** قانون تعزیرات حکومتی

***** قانون ۶۸۸ مجازات اسلامی